

**Vlaams
Materialenprogramma**

**Stand van zaken enabler
Slim samenwerken –
oktober 2015**

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

1 SLIM SAMENWERKEN

TREKKER: BOND BETER LEEFMILIEU

INLEIDING

Innovatieve vormen van samenwerking doorheen de keten (grondstoffenleveranciers, ontwerpers, producenten, distributie, consumenten en de afvalsector) zijn onontbeerlijk om de materiaalkringlopen hoogwaardig te sluiten. Ook de burger is cruciaal in het realiseren van een circulaire economie. Daarom zet het Vlaams Materialenprogramma ook in op sensibilisering en vorming.

AMBITIES EN REALISATIES

Met volgende 5 acties willen we slim samenwerken realiseren:

- Duurzaam aankoopbeleid inzetten als hefboom voor duurzaam materialenbeheer
- Duurzaam materialenbeheer op bedrijventerreinen bevorderen
- Via onderwijs en werkvloerleren de kennis en vaardigheden versterken die nodig zijn voor de omslag naar een circulaire economie
- Innovatieve businessmodellen rond hergebruik en gedeeld gebruik stimuleren
- Sensibilisering en burger aanzetten tot gedragsverandering rond duurzaam omgaan met materialen en de circulaire economie

We bespreken deze 5 thema's en hun bijbehorende actiepunten hieronder.

1.1 DUURZAAM AANKOOPBELEID INZETTEN ALS HEFBOOM VOOR DUURZAAM MATERIALENBEHEER

Overheidsaankopen zijn ieder jaar goed voor meer dan 15% van het bnp. De overheid moet haar voorbeeldfunctie uitspelen en materiaalcriteria een grotere plaats geven in aankopen en aanbestedingen. Daarbij gaat het niet alleen over het bevorderen van het aanbod van gerecycleerd materiaal, maar ook over kansen geven aan nieuwe businessmodellen, zoals product-dienstencombinaties.

We geven input voor het Vlaams Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten. In samenwerking met LNE/DAR/BZ werkten we aan de verduurzaming en de opname van materiaalcriteria in dit actieplan. We ondersteunen het opstellen van duurzaamheidscriteria voor verschillende productgroepen, zoals kantoor materiaal, groenbeheer en schoonmaakproducten. We mikken hierbij steeds op hergebruik of producten uit gerecycleerde materialen. VITO onderzocht de duurzaamheidscriteria van verkeerssignalisatie in opdracht van de OVAM, wat resulteerde in de opname van extra duurzaamheidscriteria in de lijst van productfiches.

Het Nieuw Vlaams Plan Overheidsopdrachten is in ontwerp en zal meer aandacht besteden aan circulair aankopen en innovatief aanbesteden. Het Vlaams Actieplan Duurzame Overheidsopdrachten wordt hier een onderdeel van. We ondersteunen bovendien de acties rond circulair aankopen van het Facilitair bedrijf.

Op bredere schaal willen we ook de lokale besturen informeren over circulair aankopen. Ze krijgen van ons algemene informatie over het concept, maar ook gedetailleerde informatie vanuit onze ervaring waarin we lokale besturen helpen in het voorbereiden van circulaire aankopen. Bovendien was het event 'Circulair aankopen' (georganiseerd door Plan C) een groot succes, met een 100-tal aankopers die er de principes en voorbeelden van circulair aankopen leerden kennen. We konden alvast enkele inspirerende projecten voorleggen, zoals duurzaamheidsoverwegingen die als standaard worden opgenomen in de aankoopprocedure van Mechelen/Duffel, en het aankopen van verlichting in de vorm van dienstverlening in Kortrijk.

Met het VVSG en het Steunpunt Duurzame overheidsopdrachten overleggen we tweemaandelijks via een stuurgroep. Via het VVSG willen we de verbodsbepaling rond aankopen van secundaire grondstoffen bij wegenwerken bannen.

Ook scholen en academische instellingen zijn belangrijke aankopers. We informeren ook hen maximaal en ondersteunen hen in het circulair aankopen.

1.2 DUURZAAM MATERIALENBEHEER OP BEDRIJVENTERREINEN BEVORDEREN

We brengen nieuwe en bestaande bedrijventerreinen met potentieel op vlak van materialenbeheer in kaart en we starten proefprojecten op, waarbij we een collectieve selectieve inzameling van afval organiseren, de grondstof-efficiëntie verhogen of de uitwisseling van reststromen op schaal van één of meer bedrijventerreinen faciliteren. In 2013 gaven de pilootprojecten "ecoclusters op bedrijventerreinen" input voor de realisatie van een materialenscan.

De materialenscan werd ontwikkeld door het Agentschap Ondernemen en de OVAM en helpt bedrijven sinds 2013 om een zicht te krijgen op hun materialenverbruik en de kosten die ermee gepaard gaan. Met eenvoudige simulaties wordt getoond op welke manier de milieu- en materiaalimpact en de productiekosten kunnen gereduceerd worden, door een efficiëntere inzet van (alternatieve) materialen. Voor de verdere uitvoering van de aanbevolen acties doen bedrijven voor een deel beroep op bestaande financieringskanalen van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (AIO), waaronder de KMO-portefeuille. Eind september 2015 werden 77 scans uitgevoerd.

Het materialenscanprogramma wordt verlengd tot 31/12/2016. Bovendien kende deze actie een doorstart in het Strategisch Hefboomproject 'Potentieel circulaire economie op verschillende ruimtelijke schaalniveaus (case regio Genk)'.

Bij het inzetten van nieuwe bedrijventerreinen of reservegronden op oudere sites moet ook aandacht worden besteed aan het collectieve belang. In de omgevingsplannen van een terrein wordt dan rekening gehouden met de juiste inrichting voor een duurzaam materiaalgebruik. De link met ruimtelijke ordening en planning wordt dus steeds belangrijker.

1.3 Via onderwijs en werkvloerleren de kennis en vaardigheden versterken die nodig zijn voor de omslag naar een circulaire economie

In de transitie naar een circulaire economie vinden we nieuwe of veranderde jobs terug. Denk maar aan een architect die kennis moet hebben over de materiaalprestatie van bouwelementen of over

veranderingsgericht bouwen. Er wordt gestart met de inventarisatie van bestaande lespakketten en leerinhouden in leerplannen. Aangepaste beroepsprofielen worden vervolgens opgemaakt en vormen de basis van voorstellen voor het aanpassen van relevante opleidingen en werkvloerleren op maat. Deze actie is overigens doorgestart in het strategisch hefboomproject 'Nieuwe jobs in de circulaire economie'.

Bovendien ontwikkelden we in 2014 een Prezi om studenten en werknemers te inspireren over het sluiten van materiaalkringlopen. Consumenten en werknemers zijn zich nog steeds niet helemaal bewust van welke impact zij kunnen hebben als individu en welke rol ze kunnen spelen in de transitie naar een circulaire economie. De Prezi licht toe hoe materialenstromen lopen en welke economische, ecologische en sociale gevolgen hieraan verbonden zijn. Daarnaast was circulaire economie en deeleconomie in 2014 de rode draad bij de studiedagen van de Vlaamse NME-sector.

1.4 INNOVATIEVE BUSINESSMODELLEN ROND HERGEBRUIK EN GEDEELD GEBRUIK STIMULEREN

We moeten besparen op grondstoffen. Om dit effectief te doen, moet de nood aan producten verminderen. Producten moeten ook langer en efficiënter gebruikt worden. De Bond Beter Leefmilieu werkt als trekker van dit actiedomein aan een opschaling van bestaande deelinitiatieven. Gezamenlijk consumeren (of consudelen) via lenen, delen of huren zorgt voor minder materiaalgebruik en stimuleert sociale bewustwording. Meestal kleinschalige bestaande voorbeelden zijn autodelen, samenhuizen en swishing (kledingruil).

Alle deelinitiatieven werden in 2013-2014 samengebracht op www.gedeelddoor.be door Netwerk Bewust Verbruiken en de Bond Beter Leefmilieu. Bovendien bracht de Bond Beter Leefmilieu de knelpunten en opportuniteiten van aanbieders in kaart en verspreidde ze haar kennis via blogs op haar website en via een memorandum over de deeleconomie (i.s.m. pioniers uit de sector).

Er is een platform (Transitie Middenveld Circulaire Economie) gelanceerd om te overleggen over hoe middenveldorganisaties nieuwe businessmodellen rond hergebruik, gedeeld gebruik en langere levensduur best kunnen stimuleren.

1.5 SENSIBILISERING EN DE BURGER AANZETTEN TOT GEDRAGSVERANDERING ROND DUURZAAM OMGAAN MET MATERIALEN EN DE CIRCULAIRE ECONOMIE

We hebben de burger nodig in onze evolutie naar een circulaire economie. Via sensibilisering vergroten we het inzicht over economische, ecologische en sociale gevolgen van de huidige consumptiepatronen. In 2016 bekijken we verder wat de mogelijkheden zijn, al lijken positieve bekrachtiging en het geven van informatie te helpen om de keuze voor alternatieven te vereenvoudigen en te verduurzamen. We geven vooral informatie rond het herkennen van duurzaam design, geplande veroudering en hoe daarmee om te gaan, hergebruik en delen.

In 2014 voerden we een communicatiecampagne over de selectieve inzameling van bedrijfsafval. Deze lanceerden we met een tv-spot en een advertentie 'Dirk is goed bezig'. We verspreidden bovendien informatie via www.ovam.be/sorteermeer en sorteermeer@ovam.be. We organiseerden ook infosessies in samenwerking met FEBEM, Fost Plus, Val-I-Pac, de Kamers van Koophandel en UNIZO.

Ook in 2014 is een participatietraject opgestart naar vormingsverantwoordelijken en jongerenverenigingen. Doel: onderzoeken via welke kanalen we jongeren kunnen informeren en sensibiliseren.

Dit jaar gaven we vanuit het VMP input voor de campagne '30 dagen' van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, waarin burgers worden uitgedaagd om 30 dagen minder voedsel te verspillen en spullen te delen.